

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku B.J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 29 maja 2019 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] w
z dnia 25 stycznia 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz radcy prawnego J.K-C. kwotę 120 (sto dwadzieścia złotych), powiększoną o podatek od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 25 stycznia 2018 r., sygn. akt III AUa [...], oddalił apelację odwołującej się B.J. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 12 września 2016 r., sygn. akt VIII U [...], oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w P. z dnia 17 grudnia 2014 r. odmawiającej B.J. przywrócenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] odwołująca się, reprezentowana przez pełnomocnika wyznaczonego z urzędu, zaskarżyła w całości. Zarzucono

naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest: 1) art. 227 k.p.c. przez niewyjaśnienie wszystkich istotnych dla sprawy okoliczności i brak przeprowadzenia dowodu mającego dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, to jest dowodu odnoszącego się do charakteru pracy odwołującej się oraz wpływu dolegliwości ze strony schorzenia, na które cierpi, na dalszą możliwość wykonywania przez nią zatrudnienia w związku z odwołaniem się od decyzji organu rentowego o braku przywrócenia renty z tytułu niezdolności do pracy; 2) art. 233 § 1 w związku z art. 391 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., polegające na przejęciu przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego w P. bez dokonania własnych rozważań merytorycznych w tej kwestii w sytuacji, gdy zarzuty apelacji obejmowały przede wszystkim naruszenie prawa procesowego przez uznanie w całości za wiarygodne opinii biegłych sądowych w sprawie, co skutkowało tym, że zarzuty apelacyjne nie zostały prawidłowo rozpoznane. Ponadto zarzucono naruszenie prawa materialnego, to jest art. 57 w związku z art. 12 oraz art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.), przez pominięcie socjalno-ekonomicznego aspektu niezdolności do pracy ubezpieczonego, polegające na zaniechaniu uwzględnienia obiektywnej możliwości podjęcia przez odwołującą się zatrudnienia zgodnego z wiekiem i poziomem posiadanych kwalifikacji, wykształcenia i zdolności psychofizycznych; błędne zastosowanie art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, odnoszącego się do osoby niezdolnej do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji i w konsekwencji brak stwierdzenia niezdolności do pracy odwołującej się, która utraciła możliwości wykonywania pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu, a także brak rokowania odzyskania tejże zdolności do pracy.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na jej oczywistą zasadność z uwagi na to, że doszło do naruszenia przepisów prawa procesowego, jak i prawa materialnego, to jest art. 57 oraz w związku z art. 12 oraz art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i pominięcie przy ich zastosowaniu aspektu niezdolności do pracy ubezpieczonej, polegające na zaniechaniu uwzględnienia

obiektywnej możliwości podjęcia przez skarżącą zatrudnienia zgodnego z wiekiem i poziomem posiadanych kwalifikacji, wykształcenia i zdolności psychofizycznych. Skarżąca podkreśliła również, że istnieje konieczność rozpatrzenia przez Sąd Najwyższy naruszenia przepisów prawa procesowego, a zwłaszcza art. 227 k.p.c. oraz art. 233 § 1 w związku z art. 391 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. przez brak rozważenia przez Sąd drugiej instancji faktów istotnych dla rozstrzygnięcia, a dotyczących aspektu socjalno-ekonomicznego, który powinien być zbadany przy rozstrzygnięciu o zdolności do pracy odwołującej się i w konsekwencji brak przeprowadzenia dowodów w sprawie mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, a także przez przyjęcie za własne ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji bez własnych merytorycznych rozważań w tej kwestii w sytuacji, gdy zarzuty apelacji obejmowały brak wiarygodności dowodów, którym dał wiarę Sąd pierwszej instancji, co skutkowało tym, że zarzuty apelacyjne nie zostały w pełni rozpoznane.

Pełnomocnik skarżącej wniósł o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, oświadczając, że koszty te nie zostały uiszczone w całości ani w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie należy przypomnieć, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tegoż w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi

kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest jednak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r.,

II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy jest ona oczywiście uzasadniona. W przypadku powołania się na tę przesłankę przedsądu, strona skarżąca powinna przedstawić wywód prawny uzasadniający pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 27 sierpnia 2008 r., II UK 82/08, LEX nr 785531). Wymogu tego skarżąca nie spełniła, bowiem w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zawarła wyводу wykazującego kwalifikowane naruszenie wskazywanych przepisów postępowania a jedynie ograniczyła się do ogólnych stwierdzeń o braku rozważenia istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy faktów w aspekcie ekonomiczno-socjalnym, o przyjęciu za własne ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego w P. bez dokonania własnych rozważań merytorycznych w tej kwestii w sytuacji, gdy zarzuty apelacji obejmowały brak wiarygodności dowodów, którym dał wiarę Sąd pierwszej instancji, z czego, wedle skarżącej, wynika, że zarzuty apelacyjne nie zostały prawidłowo rozpoznane. Uwzględniając treść uzasadnienia wniosku, należy w tym miejscu przypomnieć, że wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprowadzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, LEX nr

230204; z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, LEX nr 238975; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 370/07, LEX nr 491467; z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025; z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405 oraz z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 76). Oznacza to, że spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2008 r., IV CSK 228/08, OSNC-ZD 2009 r. nr 3, poz. 66). Zauważyć ponadto należy, że skarżąca w zakresie tego zarzutu powołuje się na nieaktualne orzeczenia Sądu Najwyższego, które dotyczą kasacji, gdy tymczasem przepisy o skardze kasacyjnej wyłączyły możliwość kontroli ustaleń faktycznych (art. 398³ § 3 k.p.c.).

Odnosząc się do twierdzenia pełnomocnika skarżącej o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej ze względu na naruszenie przepisów prawa materialnego, należy też zauważyć, że zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw kasacyjnych Sąd Najwyższy z urzędu bierze pod uwagę jedynie nieważność postępowania. Zakres dopuszczalnej kognicji Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym wyznacza zatem strona skarżąca, która z mocy art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. powinna przytoczyć podstawy kasacyjne, zaś granice tych podstaw wyznaczają zarzuty naruszenia wskazanych przepisów prawa. Należy przy tym przypomnieć, że ujęcie podstaw kasacyjnych w art. 398³ k.p.c. ma charakter abstrakcyjny, w związku z czym w każdej sprawie muszą być one w sposób właściwy skonkretyzowane. Skuteczne przytoczenie podstawy kasacyjnej wymaga zatem sprecyzowania, które przepisy - oznaczone numerem artykułu, paragrafu (ustępu) ustawy - zostały naruszone, na czym to naruszenie polegało oraz jaki mogło mieć wpływ na wynik sprawy (zob. między innymi wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 kwietnia 2013 r., I UK 572/12, LEX nr 1555270; z dnia 8 listopada 2013 r., I CSK 36/13, LEX nr 1523356; z dnia 4 marca 2015 r., IV CSK 387/14, LEX nr 1651002; z dnia 28 lutego 2018 r., II CSK 221/17, LEX nr 2515703; a także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK

104/08, LEX nr 424365). Skarżąca sformułowała zarzuty naruszenia prawa materialnego w sposób nieodpowiadający wskazanym wymaganiom, to jest bez przytoczenia właściwych ustępów art. 57, 12 i 13 ustawy emerytalnej, a przecież z każdego z nich wynika odrębna norma prawna. Z tych przyczyn nie można uznać skargi kasacyjnej za oczywiście uzasadnioną.

Uwzględniając wniosek pełnomocnika skarżącej o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu według norm przepisanych, o kosztach postępowania wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej orzeczono na podstawie art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2115 ze zm.) oraz § 4 ust. 1-3, § 15 ust. 2 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 w związku z § 15 ust. 2 oraz § 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 68) oraz art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.